

Јуче је најугледнији лист на свету осуо дрвље и камење на прву пресуду на првом америчком суђењу за ратне злочине од Другог светског рата. Није се судило Американцу: ниједном америчком војнику до сада није суђено за ратни злочин, па је и поручник Вилијам Кели после масакра стотина вијетнамских цивила у Ми Лају оптужен за убиство с предумишљајем. (Добио је доживотни затвор, а помилован је након што је провео неколико година у некој врсти кућног притвора.) „Њујорк тајмс” је коментарисао случај Селима Хамдана, Бин Ладеновог возача кога је амерички војни трибунал у Гвантанаму пре два дана прогласио кривим за „материјалну подршку тероризму”, дело које је амерички Конгрес произвео у ратни злочин тек три године после Хамдановог утамничења.

„Тајмс” је правду која се дели у заливу Гвантанамо прогласио „мрљом на Сједињеним Државама” због тога што је цео систем суђења у старту подешен против брањеника: што је, другим речима, неправичан. Наводе се следећи докази: суди се на основу доказа из друге руке, по систему „рекла-казала”, и на основу тајних докумената чију аутентичност одбрана не може да оспори. И, као врхунац, део суђења одвија се скривено од јавности, на тајним седницама.

Звучи познато, зар не? То је отуда што се на врло сличан начин, и по сличним правилима, одвијају и суђења у Хашком трибуналу. Ако је главни тужилац у Гвантанаму, пуковник Лоренс Морис, у праву када каже да је Хамданов процес „најправичније суђење за ратне злочине икада виђено”, онда свет има разлога да брине за међународну правду.

У поређењу с чим? Мисли ли пуковник на Хаг, где се последњих деценија суди за ратне злочине почињене широм света? У Гвантанаму се суди киднапованим терористима, а признања се изнуђују мучењем (waterboarding, симулација дављења водом). У Хагу су углавном „велике рибе”, које се изручују по сили закона, а Схевенинген је у поређењу са базом на Куби прави луксуз.

Није ово Америка

Пише: Љиљана Смајловић
петак, 08 август 2008 11:35

Има још разлика. У Америци се угледни листови и борци за људска права буне што се америчка правда на Куби не дели онако како би се делила у Америци, односно што ни оптужени ни новинари немају права каква би имали на америчком суду. „Ово није Америка”, одговара мајор Гејл Крофорд, али Амнести интернешенел и „Тајмс” свеједно захтевају правична суђења, по највишим америчким стандардима, за странце оптужене за најтежа терористичка дела против Америке.

Либерали и активисти у Србији раде нешто друго. Свако питање о правичности суда проглашавају за васкрсавање српског национализма и неку специфичну српску неосетљивост на злочин. Али ако постоје оправдане сумње да је Хашки суд неправичан (види случајеве Орић и Харадинај), онда је ваљда морално јавно сумњати у моралност изручивања грађана таквом суду? Неће бити да се приврженост европским идејама исказује само послушношћу пред захтевима европских политичара, који удовољавање својим бирачима каткад постављају изнад високих правних стандарда и интереса правде. Европи ваљда тежимо како би се и код нас, и на нама, примењивале високе западне норме које европске земље поштују кад су њихови грађани у питању.

(Политика)